

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

*Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)*

**А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід,
практика** / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет
Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

dental practitioners. *Australian Dental Journal*. 2003. Vol. 48. No.2. P.102-109.

УДК 159.9

Bortov A.,
third (educational and scientific) level of higher
education in the specialty 053 Psychology,
State Institution "South Ukrainian National
Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

FOUNDATIONS OF PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR MENTAL WELL-BEING UNDER WARTIME CONDITIONS

Abstract. This paper examines the theoretical and methodological foundations of psychological support for individual mental well-being in the context of war. It identifies the main risks to mental health, outlines conceptual approaches to understanding the phenomenon of mental well-being, and proposes basic principles of psychological assistance. It is shown that a multi-level support system contributes to increasing the psychological resilience and adaptation of the population.

Key words: mental health, psychological support, war, trauma, well-being, resilience.

Анотація. У статті розглядаються теоретичні та методологічні засади психологічної підтримки індивідуального психічного благополуччя в умовах війни. Визначаються основні ризики для ментального здоров'я, окреслюються концептуальні підходи до

розуміння феномену психічного благополуччя, пропонуються основні принципи психологічної допомоги. Показано, що багаторівнева система підтримки сприяє підвищенню психологічної стійкості та адаптації населення.

Ключові слова: ментальне здоров'я, психологічна підтримка, війна, травма, благополуччя, стійкість.

In the modern Ukrainian context, marked by the unprecedented challenges of a full-scale war, mental health has become a critical indicator of society's capacity for effective adaptation and recovery. The prolonged nature of hostilities, the constant threat to life, and the experience of loss cause not only individual traumas but also collective traumatization that deeply affects the social fabric. The war has led to significant psychological consequences, confirmed by data on the increased prevalence of PTSD, anxiety, and depressive disorders among various population groups [1, 7].

This situation underscores the urgent need to create a sustainable and scientifically-grounded system of psychological support. Despite numerous state, public, and volunteer initiatives, existing approaches are often fragmented, poorly coordinated, and not always based on evidence-based practices. This fragmentation brings to light a scientific problem: the absence of a cohesive concept that would unite various types of assistance into a single logical system. Thus, this work presents a theoretical justification for such a system in the form of a comprehensive, multi-level model.

The aim of this paper is the theoretical modeling and substantiation of a psychological support system that would integrate different levels of intervention – from basic needs to specialized therapy – and be adapted to the conditions of a prolonged crisis.

The research is based on a systematic analysis, which allows for viewing psychological support not as a set of separate techniques, but as a complex, dynamic system with interconnected elements. The theoretical foundation was formed by the concepts of leading international organizations (WHO, APA) and current research on mental health in conflict zones [2, 3, 10]. The analysis covered key theories of stress, psychological trauma, and resilience.

The DSM-5 manual was used to define the criteria for trauma-related mental disorders and to delineate the levels of assistance [9]. The synthesis of data regarding the needs of target audiences and the effectiveness of existing practices, as described in the reports of international humanitarian missions and research projects [5, 6], allowed for the verification of the theoretical propositions. A qualitative analysis of these sources served to identify patterns of need and effective coping strategies, which formed the basis for the structure of the proposed model.

A comprehensive analysis led to the formulation of a multi-level model of psychological support, which represents a holistic approach to understanding and responding to the challenges of war. It structures interventions based on the principle of intensity and coverage, where each subsequent level is designed for a

smaller number of people but requires a higher qualification of specialists.

1. Multi-level Structure of the Model. The model reflects the dynamic interaction of four key levels that ensure comprehensive psychological functioning:

Fundamental (Basic) Level: This level is the foundation, as meeting basic needs (safety, housing, food) and having access to verified information are prerequisites for the effectiveness of any psychological intervention. The absence of a sense of security blocks the ability to recover and makes an individual vulnerable to further traumatization.

Community Level (Strengthening Social Ties): This level embodies the quality of social interaction and support, which serves as a key buffer against stress. Measures at this level, such as psychoeducation, the creation of support groups, and public spaces, are aimed at normalizing reactions to stress, reducing stigma about seeking help, and activating collective resources. This contributes to building a capital of trust, which is an extremely important form of social support [5].

Non-Specialized Support Level (Psychological First Aid – PFA): This level involves providing assistance by a wide range of professionals (social workers, teachers, volunteers) immediately after a crisis event. Its goal is not therapy, but the stabilization of the emotional state, meeting immediate needs, and referring individuals to appropriate services [10]. Effective PFA prevents the deterioration of one's condition and iatrogenic consequences (harm from unskilled help).

Specialized Support Level: This level reflects the provision of qualified psychotherapeutic and psychiatric care to individuals with pronounced symptoms of disorders (PTSD, depression, anxiety disorders), diagnosed according to DSM-5 criteria [9]. Evidence-based protocols are used here, such as Trauma-Focused Cognitive Behavioral Therapy (TF-CBT) and Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR).

2. Integrative Approach and Focus on Resilience. All components of the model are interconnected and complement each other. The development of one positively affects the others. Such an integrative approach allows shifting the focus from a purely clinical response to the consequences of trauma (a pathogenic approach) to a preventive, salutogenic approach aimed at strengthening resilience. Resilience is understood not as an innate trait, but as a dynamic capacity for adaptation that can be developed. The model emphasizes identifying and strengthening protective factors at the individual, family, and community levels, which prevents the pathologizing of normal reactions to abnormal circumstances [3, 8].

The conducted theoretical research has confirmed that an effective system of mental health support in wartime must be based on a comprehensive, multi-level, and integrated model. Isolated interventions, while potentially useful, cannot provide a sustainable and long-term effect for the entire population. The proposed approach, which structures assistance from ensuring basic security to specialized therapy, can significantly improve the quality and accessibility of psychological services.

The scientific novelty of the work lies in the conceptualization of psychological support as a dynamic, vertically integrated system that goes beyond a simple list of interventions. The model substantiates the need to move from a reactive, pathogenic approach to a proactive, preventive one focused on resilience. Its practical significance is that this model can serve as a theoretical basis for developing national standards and clinical protocols, for coordinating the efforts of state and non-governmental organizations, and for training specialists. Prospects for further research lie in the empirical validation of this model and the study of its long-term effectiveness in the Ukrainian context.

References:

1. Pinchuk, I., Yachnik, Y., Goto, R., & Skokauskas, N. (2025). Mental health services during the war in Ukraine: 2-years follow up study. *International Journal of Mental Health Systems*. 19, 25. <https://doi.org/10.1186/s13033-025-00667-9>
2. Center for the Study of Traumatic Stress. (n.d.). War in Ukraine mental health resources. <https://www.cstsonline.org/resources/resource-master-list/war-in-ukraine-mental-health-resources>
3. Médecins Sans Frontières. (n.d.). Treating the psychological wounds of war in Ukraine. <https://www.doctorswithoutborders.org/latest/treating-psychological-wounds-war-ukraine>
4. Seleznova, V., Pinchuk, I., Feldman, I., et al. (2023). The battle for mental well-being in Ukraine: Mental

health crisis and economic aspects of mental health services in wartime. *International Journal of Mental Health Systems*. <https://doi.org/10.1186/s13033-023-00598-3>

5. Pact World. (2024, October 18). As Ukrainians grapple with ongoing war, Pact focuses on accessible, effective mental health care. <https://www.pactworld.org/blog/ukrainians-grapple-ongoing-war-pact-focuses-accessible-effective-mental-health-care>

6. Project HOPE. (2025, February 20). Ukraine: Mental health crisis intensifies for children as war enters fourth year. <https://www.projecthope.org/news-stories/press-release/ukraine-mental-health-crisis-intensifies-for-children-as-war-enters-fourth-year/>

7. Kurapov, A., Kalaitzaki, A., Keller, V., Danyliuk, I., & Kowatsch, T. (2023). The mental health impact of the ongoing Russian-Ukrainian war 6 months after the Russian invasion of Ukraine. *Frontiers in Psychiatry*. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1134780>

8. Zelenska, O. (2024). War and conflict are harming our global mental health. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/stories/2024/05/war-mental-health-global-conflict-safety-ukraine/>

9. American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). American Psychiatric Publishing.

10. World Health Organization. (2023). *Mental health and psychosocial support in emergency settings: What to consider during the COVID-19 response*. WHO.

ОСОБИСТІСТЬ У ПРОСТОРІ ПРОФЕСІЙНОГО ЖИТТЯ

Бедан В.Б., Косинська Н.О. Особистісні ресурси психолога, значущі у роботі з військовими.....	455
Бринза І.В., Лончук С.В. Аналіз структури психологічної ресурсності працівників у сфері публічного сервісу.....	467
Доманська О.С. Індивідуально-психологічні особливості самооцінки здобувачів-психологів.....	476
Козачинська О.В. Життєстійкість як чинник професійного самоздійснення психологів.....	488
Максименко Ю.Б., Жданова Н.І. Теоретичне обґрунтування дослідження вигорання у працівників невиробничої сфери.....	497
Санніков О.І., Коровкіна Т.В. Статистичний аналіз толерантності та рішучості особистості волонтера.....	508
Санніков О.І., Кушнерьова Т.П. До питання професійної ідентичності.....	518
Свідерко В.В. Емоційне вигорання педагогів з різною життєстійкістю.....	528
Оріщенко О.А., Томіліна А.Ю. Професійне самоздійснення майбутніх психологів з різним емоційним інтелектом.....	538
Ульянова Т. Ю., Цубера М.С. Професійне вигорання та його зв'язок з особистісною зрілістю.....	551
Форманюк В. В. Психологічні чинники, що впливають на формування професійної ідентичності майбутніх юристів.....	560

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПСИХОКОРЕКЦІЇ, ПСИХОТЕРАПІЇ ТА ГРУПОВОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Бринза І.В., Гірман Ю.В. Емоційне благополуччя жінок-внутрішньо переміщених осіб до і після арт-терапії: результати дослідження....	568
Беляєвська Т.В. Огляд психодіагностичних інструментів для дослідження резильєнтності: сучасний стан та перспективи.....	578
Bortov A. Foundations of psychological support for mental well-being under wartime conditions.....	588
Бедан В.Б. Юраш І.Ю. Особливості взаємозв'язку самодостатності з різними типами переживання самотності.....	595
Головко М.С. Особистісні предиктори піддавання жінок насиллю у сім'ї.....	602
Ходаківський О.І. Психоемоційний вплив різних форм капеланської допомоги на поранених військовослужбовців.....	611